

ภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน

สุเวศ กลัปศรี*

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีความสามารถในการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้อื่นยอมรับและยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยผู้นำจะต้องสามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำด้วยความตั้งใจและเต็มใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และสามารถสร้างหรือรักษาวรรณธรรมขององค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

ภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในสังคมหรือในองค์กร ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีการจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน พลังของกลุ่มจะทำงานสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำที่จะทำให้สมาชิกเกิดความศรัทธา ยอมรับและพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้

คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้นำอาจเป็นสิ่งที่อาจติดตัวผู้นำมาตั้งแต่กำเนิดหรืออาจเกิดขึ้นภายหลัง เนื่องจากการเลี้ยงดู การฝึกอบรมหรือเกิดจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ผู้นำควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) มีความรู้ 2) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 3) มีความคิดรวบยอด 4) มีความรับผิดชอบ 5) มีความกล้าหาญ 6) มีความขยัน 7) มีความอดทน 8) มีวินัย 9) มีความโอปอ้อมอารี 10) มีความซื่อสัตย์ 11) มีเหตุผล 12) มองโลกในแง่ดี 13) มีมนุษยสัมพันธ์ 14) มีความเสมอต้นเสมอปลาย 15) มีความยุติธรรม 16) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 17) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

ภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน ดังนี้ 1) การรู้จักในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 2) การสร้างความคิดรวบยอด 3) การสื่อสาร 4) การตัดสินใจในการแก้ปัญหา 5) การทำงานเป็นทีม 6) การจูงใจ 7) การมีมนุษยสัมพันธ์ 8) การมีระเบียบวินัย 9) ความสุภาพอ่อนน้อม 10) ความรับผิดชอบ 11) ความซื่อสัตย์ 12) ความอดทน 13) พรหมวิหาร 4 14) กัลยาณมิตรธรรม 7 15) สัมปรีชธรรม 7 16) ความกล้าหาญ 17) ทักษะการสร้างทีมงาน 18) ทักษะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และ 19) การมีจิตสาธารณะ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การพัฒนา, เยาวชน

* รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

Leadership is the property of the person who has the ability to convince or persuade others to accept and agree to comply willingly. Achieve organizational goals Leadership is a process, the relationship between leader and follower. The leader must be able to motivate the individual or group behavior that are made with the intention and willingness to make changes until achieving the aims laid down. And to create or maintain a corporate culture that can sustain him. As well as developing organizations to be more progressive.

Leadership is a vital part in the activities, or any changes. In society or in organizations, the leaders need to motivate others amenable to practical activities to achieve a common goal. The power of a group to work much success. Depends on the ability of leaders to make members accept faith and ready to join the activities successfully.

Features or qualities of a leader may be something that could take leadership since birth or may be delayed due to parenting. Training or due to different environments. Leaders should look as follows : 1) Knowledge 2) Have the ability to solve problems 3) Concept 4) Responsible 5) Courage 6) Skills 7) Be patient 8) Discipline 9) With a progressive 10) Honesty 11) Reason 12) Optimistic 13) Command 14) Are consistently 15) Justice 16) Have the initiative and 17) With humility.

Leadership should develop in youth the following : 1) Cognitive problem-solving system. 2) The concept 3) Communication 4) The decision in the solution 5) To work as a team 6) Motivating 7) Interpersonal 8) Discipline 9) Meekness 10) Responsibility 11) Honesty 12) Patience 13) Brahmavihara 4 14) Goodwill fair 7 15) Sappuris fair 7 16) Courage 17) Skills, team building 18) Skills, development, emotional intelligence and 19) The Public Mind.

Keywords : Leadership, Development, Juvenile

บทนำ

ภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในสังคมหรือในองค์กร ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีการจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน พลังของกลุ่มจะทำงานสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำที่จะทำให้สมาชิกเกิดความศรัทธายอมรับและพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้

การศึกษานิยามของภาวะผู้นำ พบว่ามีความแตกต่างกันเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้กลุ่มหนึ่งให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมหรือคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถชักนำให้บุคคลในกลุ่มทำกิจกรรมไปสู่เป้าหมายขององค์กร อีกกลุ่มหนึ่งได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุตามที่วางไว้

กลุ่มที่ให้นิยามของภาวะผู้นำว่าหมายถึงความสามารถของบุคคลในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น มีพฤติกรรมหรือคุณสมบัติเป็นผู้นำที่สามารถชักนำให้บุคคลไปสู่เป้าหมาย มีดังนี้

อานันท์ ปันยารชุน (2540 : 37 - 39) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นอยากทำตามโดยสมัครใจ ไม่จำเป็นต้องสั่งการเพราะความเป็นผู้นำไม่ได้มาจากการอุปโลกหรือแต่งตั้งตนเอง แต่ต้องเกิดจากการที่มีคนอื่นรู้สึกว่าเขาเป็นผู้นำ สิปพนนท์ เกตุทัต (2540 : 43 - 45) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะหรือบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีทัศนะกว้างไกลและสามารถทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับและยินดีร่วมปฏิบัติตามพระธรรม

ปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2545 : 18 - 19) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำหมายถึง คุณสมบัติอันพึงมีของผู้นำได้แก่ สติปัญญาความตื่นตัวความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ต้งามอย่างถูกต้องชอบธรรม

กริฟฟิน (Griffin, 1996 : 504) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช้อิทธิพลบังคับกลุ่มหรือให้ทำตามวัตถุประสงค์ขององค์กรแต่เป็นการกระตุ้นพฤติกรรมของคนทีนำไปสู่ความสำเร็จของหน่วยงาน ดูบริน (Dubrin, 2001 : 2) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้ทำงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง คุณสมบัติของบุคคลที่มีความสามารถในการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้อื่นยอมรับและยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ส่วนกลุ่มที่ให้นิยามของภาวะผู้นำว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุตามที่วางไว้ มีดังนี้

ทัศนาศวรงค์ดี (2542 : 108) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลหรือตำแหน่งของบุคคลให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายในสถานการณ์หนึ่ง

รังสรรค์ประเสริฐศรี (2544 : 12) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลของบุคคลที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและมีการจูงใจให้เกิด

พฤติกรรมในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มธารงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน

กัลยาณี พรหมทอง (2546 : 47) กล่าวว่าภาวะผู้นำหมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหาร มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยใช้แรงจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือความต้องการของตนด้วยความเต็มใจและยินดีให้ความร่วมมือยุค (Yukl, 1989 : 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการการใช้อิทธิพลของบุคคลโน้มน้าวที่มีผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือกระบวนการใช้อิทธิพล กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรดาฟท์ (Daft, 1999 : 5) กล่าวว่าภาวะผู้นำ หมายถึงความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยผู้นำจะต้องสามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำด้วยความตั้งใจและเต็มใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และสามารถสร้างหรือรักษาวัฒนธรรมขององค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) กล่าวว่า ปัจจุบันประเทศไทยต้องการคนรุ่นใหม่ ที่มีภาวะผู้นำเป็นกำลังสำคัญในการนำทิศทางประเทศให้อยู่รอด ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

สังคม และเศรษฐกิจส่วนปกรณ วังศรีรัตนพิบูลย์ (2553) กล่าวว่า การสร้างคนในองค์กรให้มีภาวะผู้นำเพื่อที่จะทำให้องค์กรพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงนับว่ามีความสำคัญอย่างมากพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2553 : 6 - 24) กล่าวว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำจะสามารถช่วยให้ผู้อื่นได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนตนเองจนสามารถพึ่งตนเองและช่วยตนเองให้พ้นจากปัญหาหรือบรรลุจุดมุ่งหมายได้ นอกจากนั้น ยังช่วยประสานความร่วมมือ ความร่วมใจในการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องและดีงามตามความต้องการได้

เบนนิสและนันส (Bennis and Nanus, 1985 : 2-3) มีความเห็นว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมากเพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรมีชีวิตชีวาและสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ และนอกจากนี้ภาวะผู้นำยังช่วยพัฒนาองค์กรไปในทิศทางใหม่ๆ ที่องค์กรต้องการมุ่งไปสู่ทิศทางนั้นได้ซึ่งสอดคล้องกับเดวิส (Devis, 1985 : 158) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มและ จูงใจคนไปยังเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง ภาวะผู้นำทำให้ศักยภาพเป็นจริงขึ้นมาเพราะถือว่าภาวะผู้นำเป็นภาวะแห่งการปฏิบัติที่ทำให้ศักยภาพในตัวคนบังเกิดความสำเร็จ ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เสริมสร้างองค์กรหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเซงเก้ (Senge, 1990) ได้กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอยู่ที่ความสามารถที่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่าคู่ต่อสู้ ผู้นำต้องทำให้ผู้ตามหรือทีมเกิดการเรียนรู้ไปด้วย

คุณลักษณะของผู้นำ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2536 : 310) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีความสามารถที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจัดการตนเอง เป็นความสามารถในการรู้จักตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ และความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง 2) สมรรถภาพทางสังคมเป็นความสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น การสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาคนอื่น 3) ความสามารถในการอำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นทักษะในการบริหารงาน เทคนิคในการทำงาน เพิ่มอำนาจให้ผู้เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่มและมีความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต) (2553 : 12 - 27) กล่าวว่า ผู้นำต้องมีพรหมวิหาร 4 เพราะพรหมวิหารนั้นเป็นธรรมประจำใจของคนที่มีจิตใจยิ่งใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐอันแสดงถึงความเป็นบุคคลที่มีการศึกษาและได้พัฒนาตนแล้วกล่าวคือ 1) เมตตา คือ ความเป็นมิตรไมตรีความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข หมายถึงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) กรุณา คือความพลอยรู้สึกไหวตามความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปัญหาของผู้อื่น มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา หมายถึง ความรู้สึกพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีหรือมีความสุขและ 4) อุเบกขา คือ รักษาความเป็นกลางไม่ลำเอียงไม่เข้าข้างรวมทั้งจะต้องมีกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย แปลว่า น่ารัก 2) ครุ แปลว่า น่าเคารพ คือ เป็นคนมีหลักหนักแน่น 3) ภาวนีโย แปลว่า น่าเจริญใจ คือ เป็นแบบอย่างได้ 4) วัตตา แปลว่า เป็นผู้รู้จักพูด คือรู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าในสถานการณ์ไหนควรพูดอย่างไร 5) วจนักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ คือ ยอมรับ

ฟังเพื่อให้เข้าใจ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แปลว่า รู้จักแถลงเรื่องราวต่างๆที่ลึกซึ้ง คือ สามารถชี้แจงให้ความกระจ่างในเรื่องที่ยากได้ และ 7) โนญญฐานะ นิโยชะเยแปลว่า ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ชักนำในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ไม่ใช้สาระ ไม่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นบุคคลที่เป็นผู้นำที่ดีจะต้องมีสัปปริสธรรม 7 ดังนี้ 1) รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎ เกณฑ์กติกา 2) รู้จุดหมาย มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ที่จะไปถึงจุดหมาย 3) รู้จักตน ได้แก่ สถานะ คุณสมบัติ ความพร้อม ความถนัด สติปัญญา กำลังความสามารถ จุดอ่อนจุดแข็ง และพัฒนาตนเองตลอดเวลา 4) รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี ความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ 5) รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะ จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา 6) รู้ชุมชน คือ รู้สังคมของประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาความต้องการอย่างไร และ 7) รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ร่วมงาน และผู้ที่เราไปให้บริการเพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ

ปกรณ วังศรีรัตนพิบูลย์ (2553) กล่าวว่า ผู้ที่มีภาวะผู้นำควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) มีความเชื่อมั่นในตัวเอง 3) มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในแผนงานอย่างต่อเนื่อง 4) มีการสื่อสารความเข้าใจที่เหมาะสมกับผู้อื่น 5) รับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ 6) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม 7) มีใจรักในงานที่ทำ 8) รู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 9) เป็นผู้รับผิดชอบอย่างแท้จริงสายล่อฟ้า (2554 : 6) กล่าวว่า ผู้นำที่จะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ดังนี้ 1) ต้องมีเจตนาจริงในการนำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น 2) ผู้นำจะต้องมองล่วงหน้าอย่างทะลุปรุโปร่งว่ามีสิ่งใด

เกิดขึ้น หากเกิดปัญหาจะมีแนวทางรับมืออย่างไร
3) มีความสามารถในการสื่อสารกับคน คือ ทำให้คนอื่นเห็นด้วยกับแนวคิดของตนเพราะคนเป็นผู้นำจะต้องมีผู้ตาม และ 4) มีศิลปะในการบริหารความเปลี่ยนแปลง คือ รู้จักใช้วิทยาการให้คนรู้สึกดีกับผู้นำ และผู้นำต้องมีความอดทนไม่ท้อถอย

สต็อคคิลล์ (Stogdill, 1974 : 24) ได้กำหนดคุณลักษณะผู้นำไว้ 6 ประการคือ 1) มีร่างกายแข็งแรง 2) มีภูมิหลังการศึกษาดีและสถานภาพทางสังคมดี 3) มีสติปัญญาฉลาด ตัดสินใจดี มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร 4) บุคลิกภาพความเป็นผู้นำที่มีความตื่นตัวและควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง 5) มีความรับผิดชอบ ขยัน อดทน และ 6) มีลักษณะทางสังคม บรรณาที่จะร่วมงานกับผู้อื่น มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นและเข้าสังคมได้ดี ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 396 - 397) ได้กำหนดลักษณะผู้นำที่ดีไว้ 5 ประการ คือ 1) ความเป็นผู้มีความสามารถ ประกอบด้วย ความมีไหวพริบ ความตื่นตัว การใช้เวลาและภาษาพูด ความเป็นผู้ริเริ่มและความเป็นผู้ตัดสินใจที่ดี 2) ความเป็นผู้มีความสำเร็จประกอบด้วย ความสำเร็จทางวิชาการและการแสวงหาความรู้ 3) ความเป็นผู้มีคุณสมบัติชอบ ได้แก่ การเป็นที่พึ่งคนอื่นได้ มีความสม่ำเสมอ มั่นคง อดทน กล้าพูดกล้าทำ เชื่อมั่นในตนเอง และมีความทะเยอทะยาน 4) ความเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วม ในด้านกิจกรรม ด้านสังคม โดยให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัวและมีอารมณ์ขัน และ 5) ความเป็นผู้มีฐานะทางสังคม คือ มีตำแหน่งฐานะทางสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป

จากคุณลักษณะของผู้นำที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำควรมีลักษณะที่สำคัญ

ดังนี้ 1) มีความรู้ 2) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 3) มีความคิดรวบยอด 4) มีความรับผิดชอบ 5) มีความกล้าหาญ 6) มีความขยัน 7) มีความอดทน 8) มีวินัย 9) มีความโอบอ้อมอารี 10) มีความซื่อสัตย์ 11) มีเหตุผล 12) มองโลกในแง่ดี 13) มีมนุษยสัมพันธ์ 14) มีความเสมอต้นเสมอปลาย 15) มีความยุติธรรม 16) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 17) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

ภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน

การเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่บุคคล ควรเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมทำให้เป็นผู้นำที่มีศักยภาพสามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และสามารถสร้างหรือรักษาวัฒนธรรมขององค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้ รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

จิระ หงส์ลดาธรรม (2549) กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเด็กที่สำคัญ 6 เรื่อง คือ 1) ไม่เป็นคนรกรกโลก มีคุณธรรม จริยธรรม 2) ใฝ่รู้ตลอดเวลา 3) มีวินัย 4) ทำงานเป็นทีม 5) มองอนาคต และ 6) มีมารยาทในสังคม รู้จักรักษาวัฒนธรรมไทย พนม เกตุมาน (2550) กล่าวว่า จุดเน้นของการพัฒนาวัยรุ่นไทย เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมและให้มีพัฒนาการทุกด้าน ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต ได้แก่ 1) เน้นให้เรียนรู้ด้วยตัวเอง คิดเอง 2) ให้รู้จักหาเอกลักษณ์ส่วนตัว 3) ส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน 4) ให้รู้จักสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) ให้รู้จักวิธีทำให้ตนเองมีความสุขและสนุกกับการดำเนินชีวิต

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ให้ความเห็นว่า การสร้างผู้นำที่ดีนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในเด็กที่ฉายแววความเป็นผู้นำควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้พวกเขากลายเป็นผู้นำที่ดีในอนาคต โรงเรียนควรสอนทักษะสำคัญของผู้นำ ได้แก่ 1) ทักษะการพูด 2) การวางแผน 3) การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ 4) วิธีตั้งเป้าหมายระยะสั้นระยะยาว 5) วิธีสร้างความสัมพันธ์ 6) การบริหารเวลา 7) การสร้างทีมงาน และ 8) ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสายฝน วังสระ (2552) ที่กล่าวว่า ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำให้เด็กมีดังนี้ 1) ทักษะการพูด 2) ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ 3) ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่อสถานการณ์ต่างๆ 4) ทักษะการมองอนาคต 5) ทักษะการตั้งเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาว 6) ทักษะการบริหารความสัมพันธ์กับผู้อื่น 7) ทักษะการสื่อสารในที่สาธารณะ 8) ทักษะการสร้างแรงจูงใจ 9) ทักษะการบริหารจัดการเวลา 10) ทักษะการสร้างทีมงาน และ 11) ทักษะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

วรุฒิ จิรสุจริตธรรม (2553 : 40) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนควรเน้นการพัฒนาประสบการณ์ชีวิตกลุ่ม โดยมีทักษะดังนี้ 1) ด้านการระดมสมอง 2) การตัดสินใจ 3) การสร้างเป้าหมาย 4) การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น และ 5) การให้บริการสาธารณะ

จนสำเร็จได้โรโม (Romo, 1997 : Online) ได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนให้รู้หน้าที่หลักของผู้นำเยาวชนในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพของตน 2) ด้านความรู้ความสามารถ 3) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ 4) การสื่อสาร 5) การโน้มน้าวจิตใจสมาชิก และ 6) ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การพัฒนาเยาวชนให้มีภาวะผู้นำจะต้องสร้างหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นตามความคิดเห็นของริคเคตส์และริค (Ricketts and Rick, 2002 : Online) มี 9 ประการ ได้แก่ 1) การตัดสินใจ 2) การสื่อสาร 3) การมีมนุษยสัมพันธ์ 4) การจูงใจ 5) การเป็นผู้ริเริ่ม 5) การสร้างทีมงาน 6) ทักษะส่วนบุคคล 7) ความสำเร็จทางวิชาการ 8) ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และ 9) จรรยาบรรณในการทำงาน

ศูนย์นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและเยาวชน (Innovation Center for Community and Youth Development, 2003 : Online) ได้ระบุไว้ว่า ภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน ได้แก่ ความเข้าใจหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถปฏิบัติงานกลุ่มได้ ตลอดจนมีทักษะในการรับฟังผู้อื่น และสามารถสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีส่วนคลัสเตอร์ (Cluster, 2005 : Online) ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาเยาวชนให้รู้จักการแสดงออก การรู้จักยอมรับผู้อื่น ความร่วมมือจากสมาชิก และมีคุณธรรมจริยธรรม ต้องพัฒนาทักษะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถ 2) การสื่อสาร 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความยุติธรรม 5) การตั้งใจที่ดี 6) ความน่าเชื่อถือ 7) ความเชื่อมั่นในตนเอง 8) ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น 9) ความคิดริเริ่ม 10) การมีวิสัยทัศน์ 11) ความรับผิดชอบ 12) ความอดทนอดกลั้น 13) การรู้จัก

เอาใจเขามาใส่ใจเรา 14) ความสุภาพอ่อนน้อม 15) ความกล้าหาญ 16) บุคลิกภาพดี 17) คิดอย่างมีเหตุผล 18) การปฏิบัติงานที่ยึดหยุ่น และ 19) มีการเปิดโอกาสงานให้เยาวชนมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างเหมาะสม

บทสรุป

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่าเด็กหรือเยาวชนควรได้รับการเสริมสร้างหรือพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) การรู้จัก

ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 2) การสร้างความคิดรวบยอด 3) การสื่อสาร 4) การตัดสินใจในการแก้ปัญหา 5) การทำงานเป็นทีม 6) การตั้งใจ 7) การมีมนุษยสัมพันธ์ 8) การมีระเบียบวินัย 9) ความสุภาพอ่อนน้อม 10) ความรับผิดชอบ 11) ความซื่อสัตย์ 12) ความอดทน 13) พรหมวิหาร 4 14) กัลยาณมิตรธรรม 7 15) สัมปยุตธรรม 7 16) ความกล้าหาญ 17) ทักษะการสร้างทีมงาน 18) ทักษะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และ 19) การมีจิตสาธารณะ

บรรณานุกรม

- กัลยาณี พรหมทอง. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในวิทยาลัยพลศึกษา.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). **สร้างภาวะผู้นำในเด็กและเยาวชน.**(ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2553. จาก <http://www.enn.co.th/news/149/ARTICLE/3586/2008-07-17.html>.
- จีระ หงส์ลดารมภ์. (2549). **ภาวะผู้นำเยาวชน.** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2553. จาก <http://gotoknow.org/blog/chirakm/68858>.
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2542). **การเป็นผู้นำชุมชน.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์
- ปกรณ วังศรีตันพิบูลย์. (2553). **การพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำในตัวเองให้แข็งแกร่ง.** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2554. จาก <http://gotoknow.org/blog/puth02/388233>.
- พนม เกตุมาน. (2550). **ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ : สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.(ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2554 จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_57.htm.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2545). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันสื่อธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ = Leadership.** กรุงเทพฯ : Diamond in Business World.
- วรวิมล จิรสุจิตธรรม. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก.ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สายฝน วัชรระ. (2552). **การวิจัยและพัฒนาโปรแกรม 4 - เอช เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายล่อฟ้า. (10 มีนาคม 2554). “กล้าได้กล้าเสีย.” **ไทยรัฐ** : 6.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2540). “วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง.” ใน สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ (บรรณาธิการ), **ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ไทย.
- Dubrin, A. J. (2001). **Leadership**. 3rd ed. Boston : Mifflin.
- Griffin, R.W. (1996). **Management**. 5th ed. Boston : Mifflin.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). **Educational Administration: Theory Research and Practice**. 6 th ed. New York : McGraw – Hill.
- Innovation Center for Community and Youth Development. (2003). **An Evaluation of the Youth Leadershipfor Development Initiative**. The Ford Foundation. [Online]. Retrieved May 29, 2011, from http://www.thiennovationcenter.org/pdfs/lessons_in_leadership_exec.pdf.
- Ricketts, J.C. and Rick, D.R. (2002). **Education Model to Train, Teach, and Develop Leadership in Youth**. University of Florida, Abstract [Online].Retrieved May 29, 2011, from <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JCTE/v19n1/ricketts.html>.
- Romo, H. (1997). **Improving Ethnic and Racial Relations in the School**. [Online]. Retrieved May 29, 2011, from <http://www.ericadr.piccad.csc.com/ericdigests/ed414113html>.
- Senge, P.M. (1990). **The Fifth Discipline : the Art and Practice of Learning Organization**. New York : Doubleday.
- Stogdill, R.M. (1974). **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research**. Newyork : Free Press.
- Yukl, G.A. (1989). **Leadership in Organizations**. 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ. : Prentice – Hall.